

Az autoimmun betegségek előfordulása veleszületett immunhiányos állapotokban

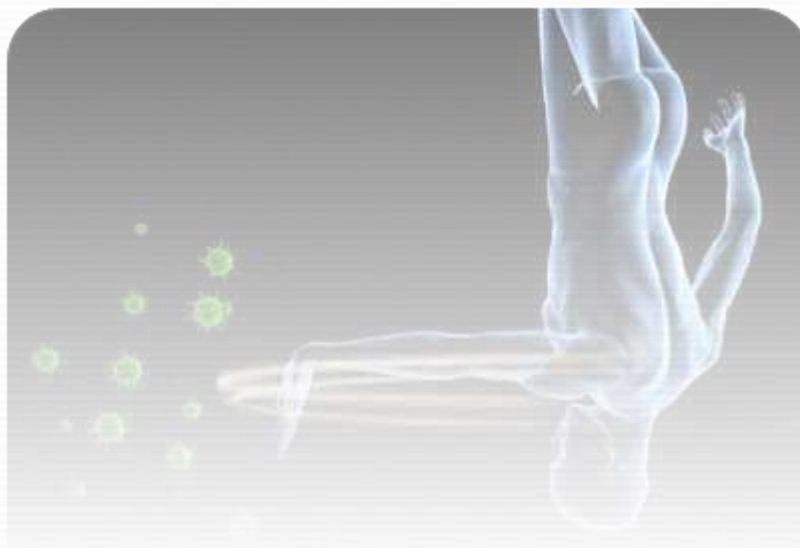
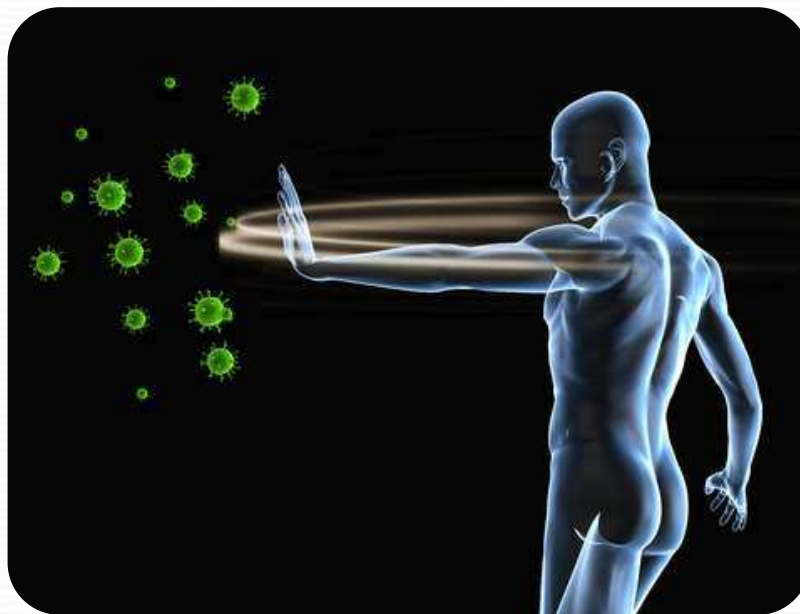
Dr Petrovicz Edina

2014.április18.

Az immunrendszer feladata

- Saját és idegen felismerése
- Kórokozó mikroorganizmusok elleni védekezés
- A szervezet saját, megváltozott sejtjeinek a felismerése, eliminálása

Az immunrendszer feladata

- Védeni a szervezetet a veszélyes, káros anyagoktól úgy, hogy lehetőleg ne sérüljön a saját struktúra.
- a külső (baktériumok, vírusok, gombák, paraziták
- és **belső** anyagoktól

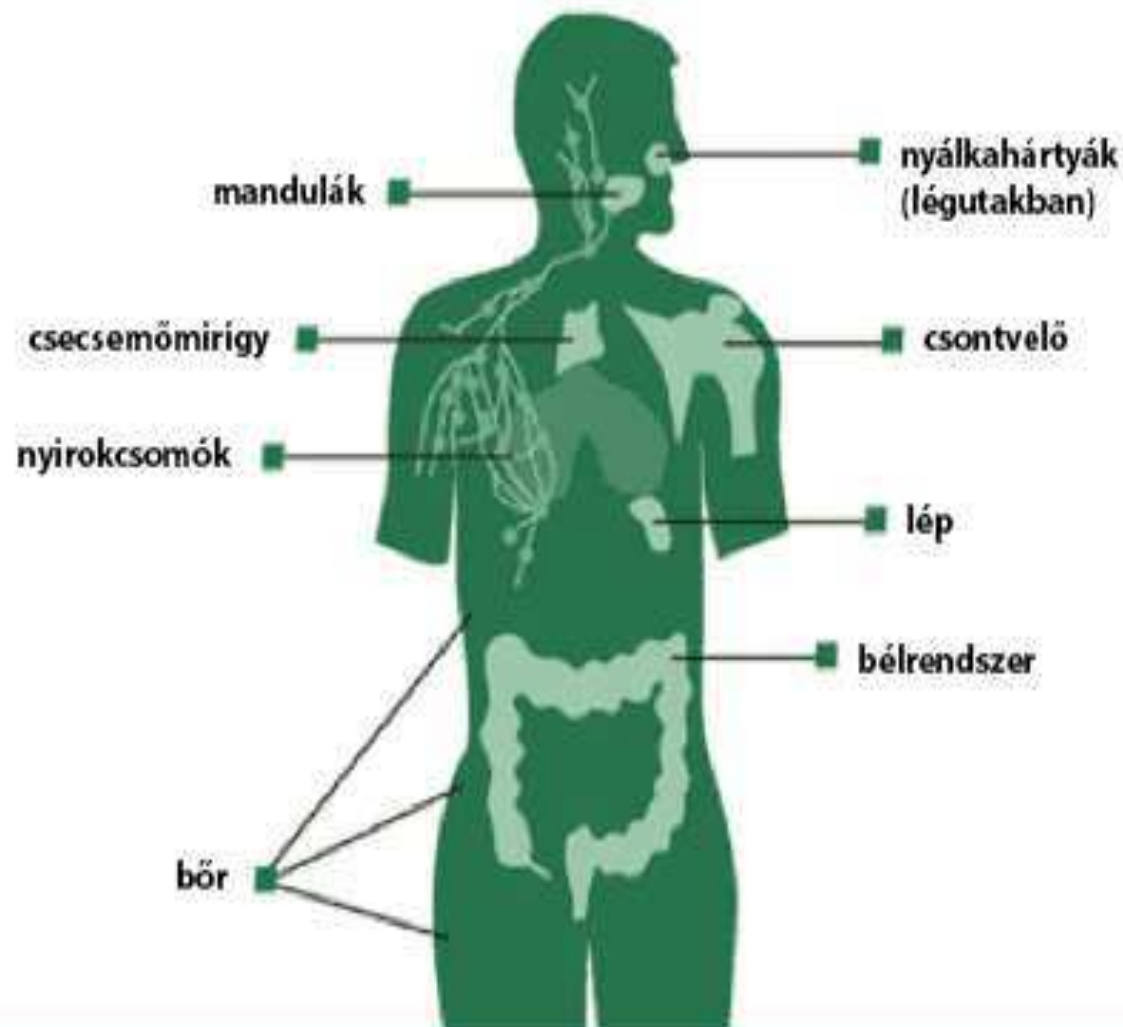

Az immunrendszer működése nem más, mint az immunválasz, de ahhoz, hogy ezt megértsük, meg kell ismerkednünk a reakcióban résztvevő anyagokat.

Elsődleges
nyirokszervek
(csecsemőmirigy,
csontvelő)

Másodlagos
nyirokszervek
(lép, nyirokcsomók,
mandulák, bőr- és
nyálkahártya
immunsejtjei)

Az immunrendszer szervei

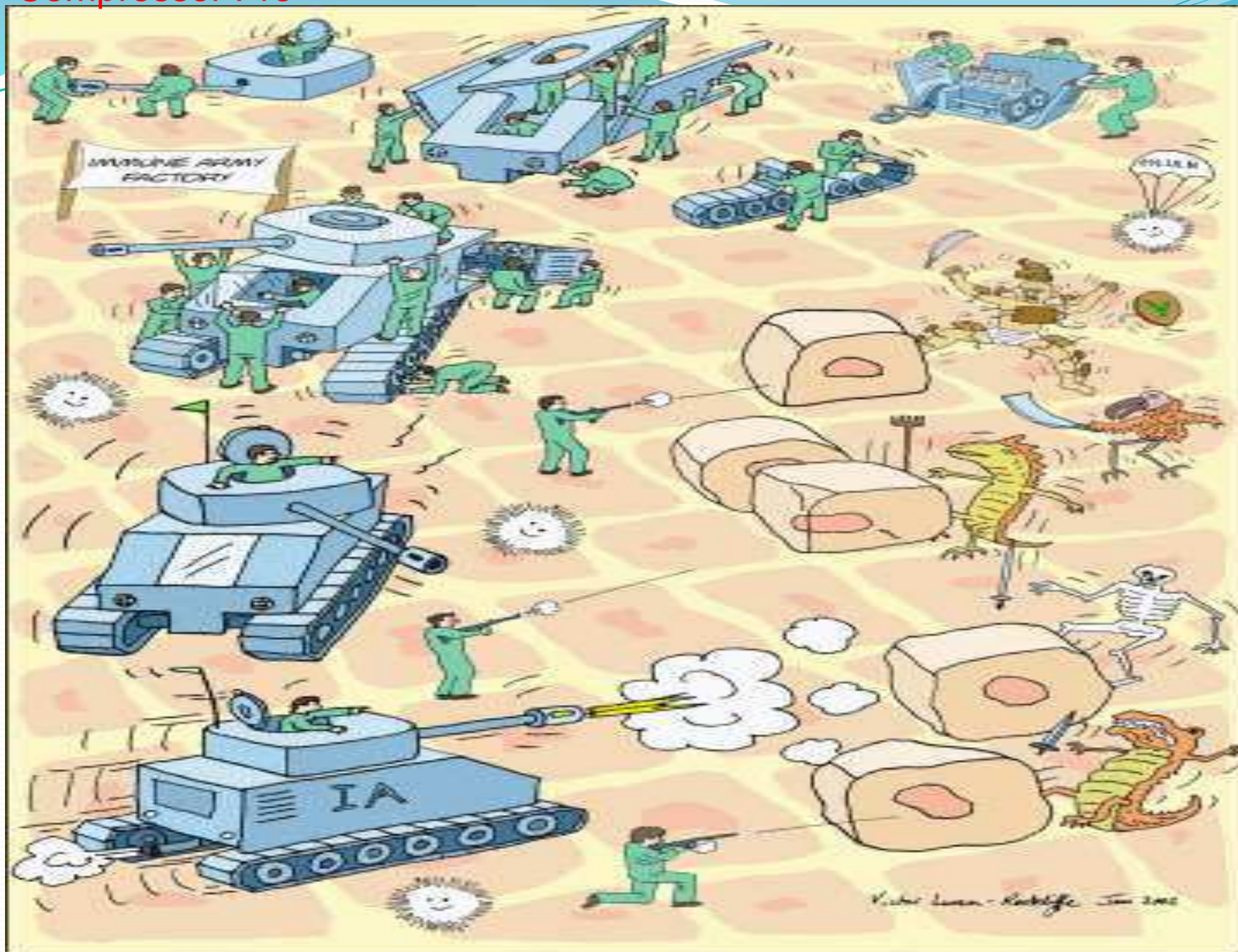
Fogalmak

- A védekezési folyamatot kiváltó anyagok az antigének, más néven immungének,
  - -immunválaszt vált ki
- Az antigének felépítésében elsősorban fehérjék, állati, növényi vagy szintetikus eredetű polipeptidek vesznek részt.

- *immunitás*: a szervezet olyan válaszképessége valamely kórokozóval vagy toxinnal szemben, amely azt a károsodástól megvédeni képes
- *antitest* vagy *ellenanyag*: a szervezet által termelt molekula (immunglobulin, Ig), mely specifikusan képes kötődni antigén(ek) bizonyos jellegzetes részeihez

Az immunrendszer felépítése

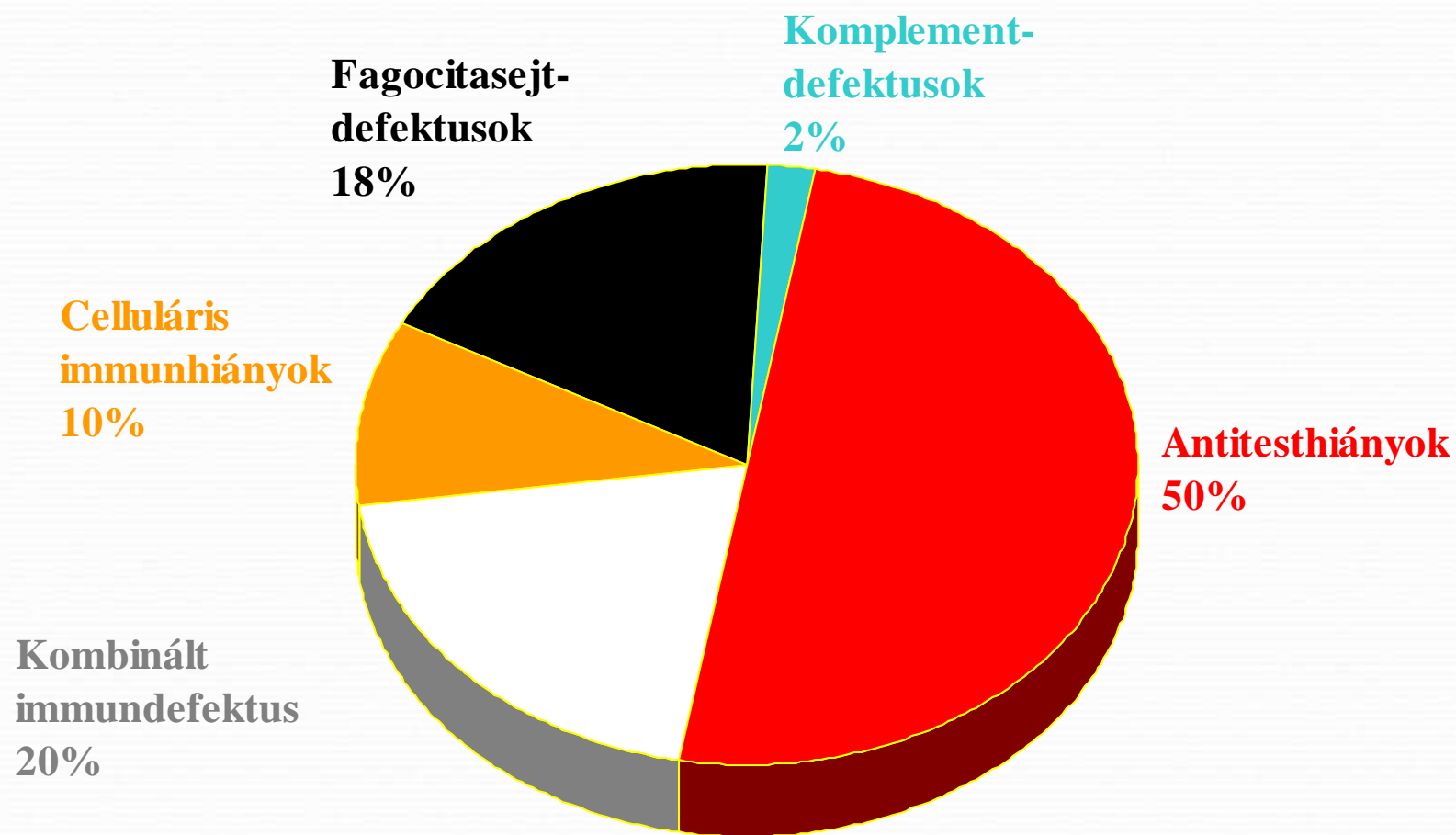
Veleszületett immunitás	Szerzett immunitás
Nem specifikus válasz	Patogén és antigén specifikus válasz
Azonnali, maximális válasz	A válasz késik a támadáshoz képest
Sejtes és humorális komponensek	Sejtes és humorális komponensek
Nincs memória	Memória kialakulása
Az élet szinte minden formájában megtalálható	Csak a gerincesek egy csoportjában: állkapcsosak

Immunhiányos állapotok

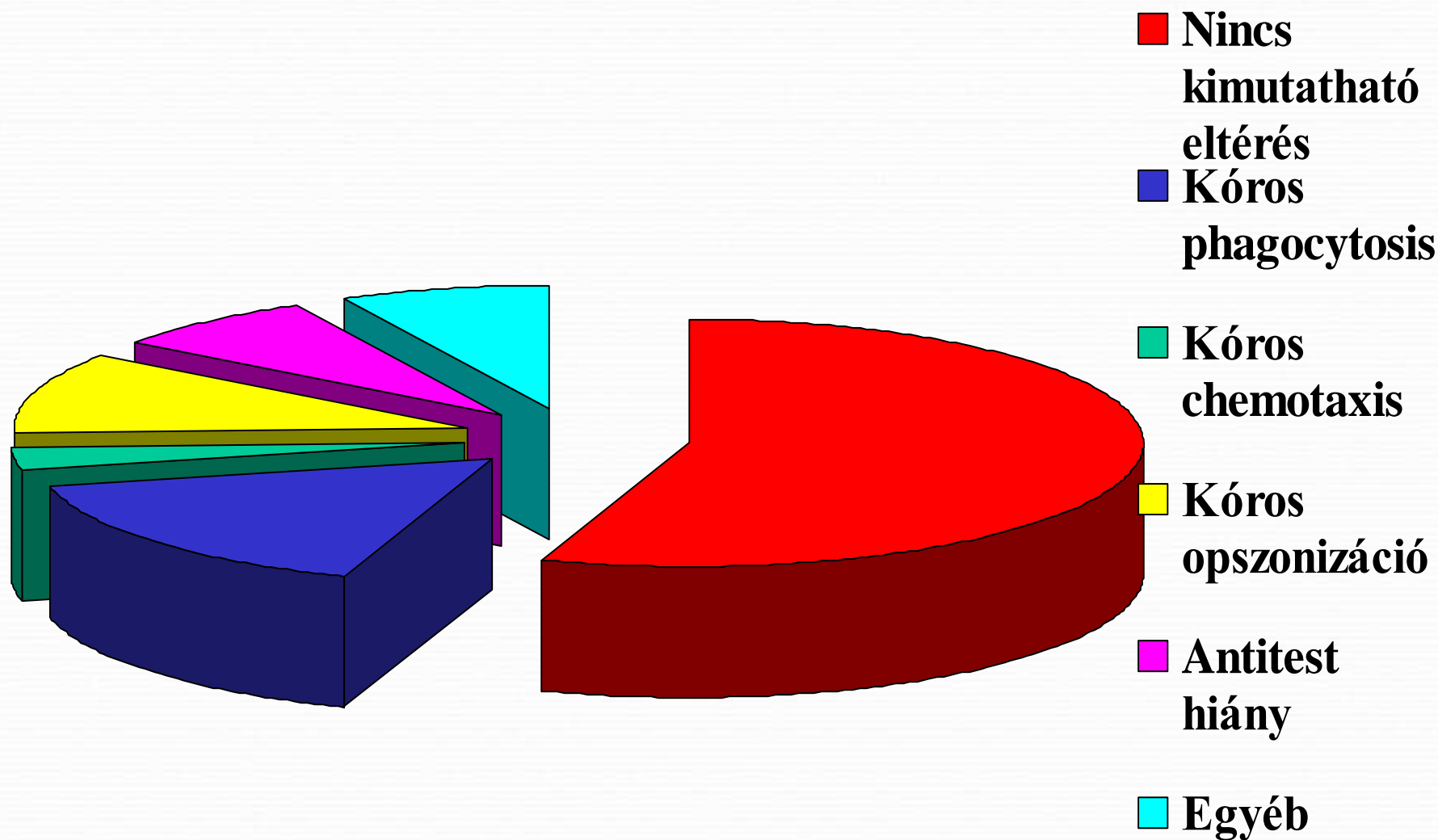
Az immundeficienciák az immunrendszer hiányos működését jelentő kóros állapotok, melyek elsősorban az infekciók elleni csökkent védekezőképességben nyilvánulnak meg.

Tartósan fennálló immundeficienciákban, amennyiben a beteg az infekciós halálozást elkerüli, tumoros betegségek, egyes immundeficienciákban autoimmun betegségek léphetnek fel.

Primer immundeficienciák

Ismétlődő fertőzések

Az immunhiányos állapotok formái

- **Fiziológiás ID:** szélső életkorok (újszülöttkor, időskor), terhesség
- **Veleszületett ID:** primer immundefektusok
- **Szerzett ID:** szekunder immundefektusok

AIDS

Immunhiánnyal járó állapotok

- Primer immundefektusok
- Szekunder immunhiányos állapotok
  - Aplasztikus anaemia
  - Malignus betegségek (leukaemia, lymphoma)
  - **Autoimmun kórképek**
  - HIV és más vírusok (pl. CMV, EBV, HCV)
  - Egyéb krónikus betegségek (vese, máj, diabetes mellitus)
  - Splenectomy, égés

Autoimmun betegség

Ilyenkor az immunrendszer saját struktúrákkal szemben kialakult toleranciája megszűnik, különböző okok miatt a szervezet anyagait tekinti idegennek, és a saját sejteteket, szerveket támadja meg.

Ezek a folyamatok vezetnek az ún. autoimmun betegségek kialakulásához.

Mit jelent az autoimmunitás?

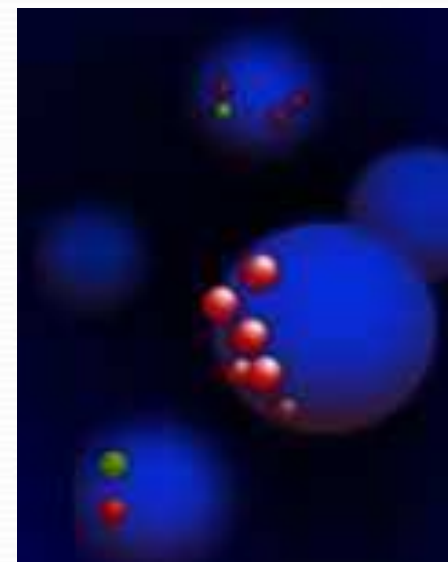
- **Lényege:**

abnormális immunológiai reakció (autoantitest, autoreaktív T-sejt) a gazdaszervezet antigen komponenseivel szemben

- **Klinikai következmények**

Az autoimmunitás nem ritka!

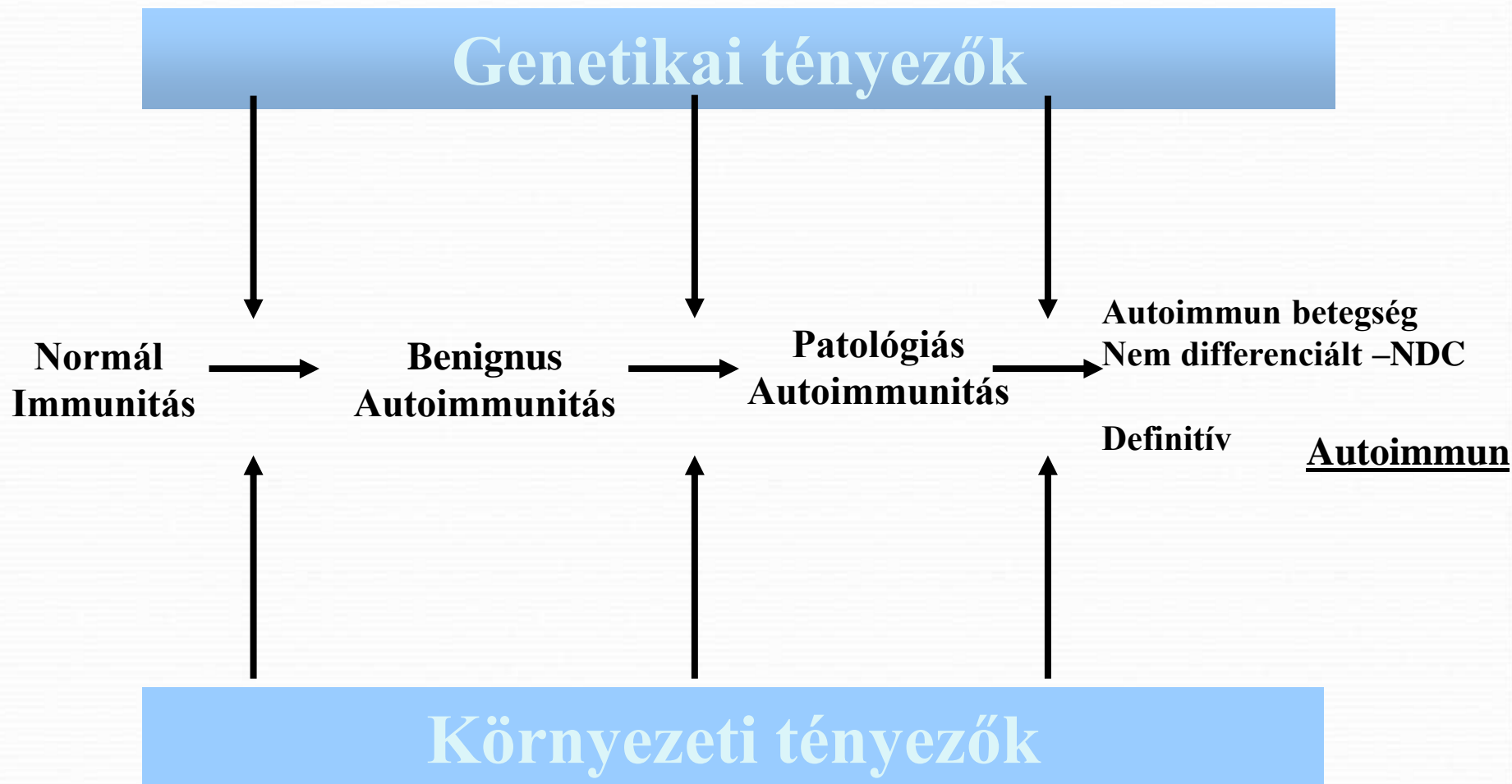
Nem mindig okoz betegséget

***Primer immunhiány* - Autoimmun betegség**

- **Primer immunhiány bármely életkorban felismerésre kerülhet!**
  - Agammaglobulinaemia
  - IgA hiány
  - IgG hiány
  - Hyper IgM szindróma
  - Változó immunhiány

A patogen autoimmunitás kialakulásának fázisai

Az autoimmun betegségek csoportosítása

Poliszisztémás

SLE
PM/DM
RA
PSS
Sjögren-szindróma
MCTD
NDC
Vasculitisek

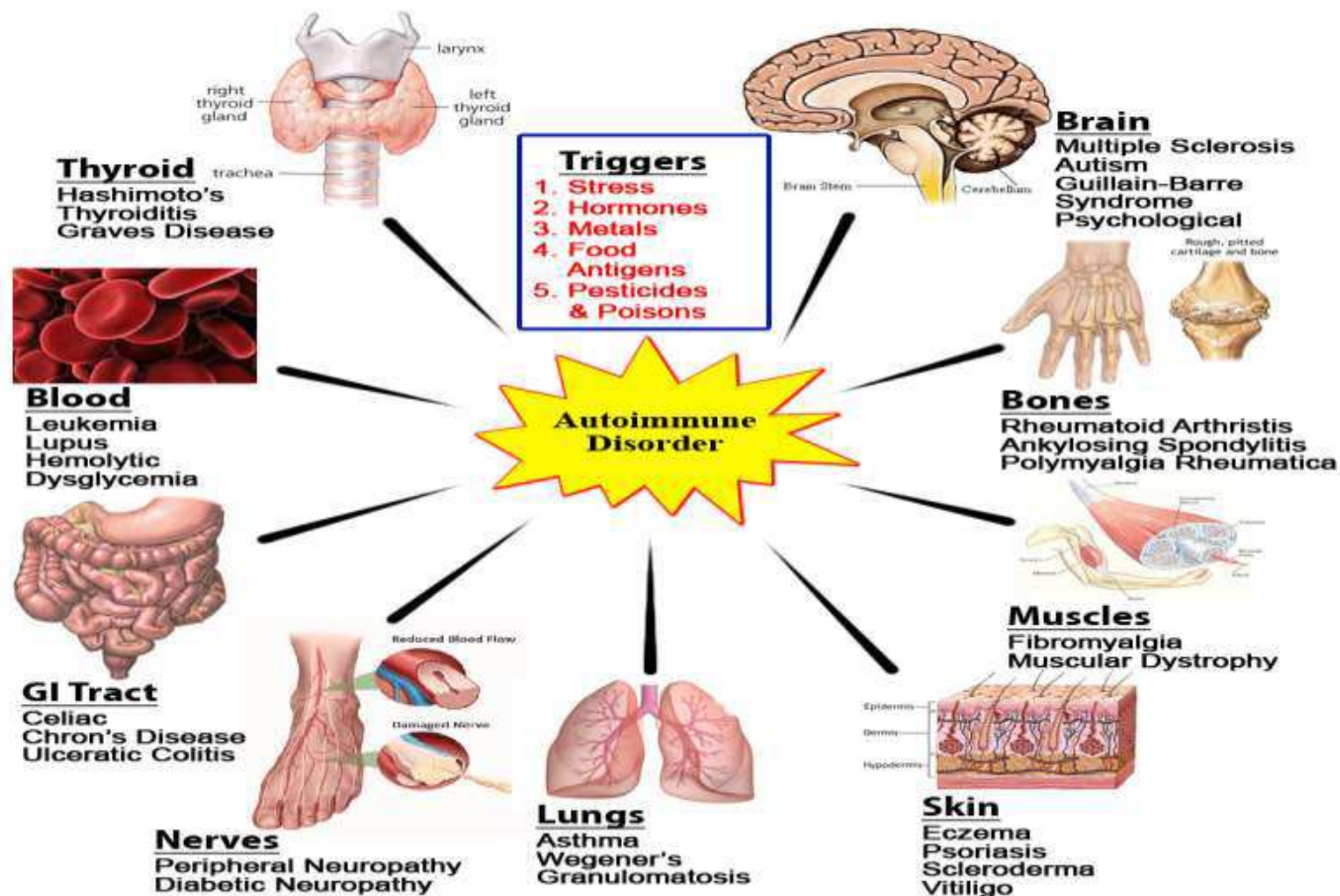
Sejtspecifikus

AIHA
Hólyagos bőrbetegségek
Immunthrombopeniak
Immunneutropenia
Basedow-Graves kór
Myasthenia gravis

Szervspecifikus

IDDM
Uveitisek
CAH
Hashimoto-thyreoiditis
SM
PBC
Polichondritis
Psoriasis

Tissues of The Body Affected By Autoimmune Attack

A poliszisztémás autoimmun betegségek kialakulásának folyamata

Genetikai hajlam + hormonális változások + környezeti tényezők,

- Immunológiai eltérések, klinikai tünetek nélkül

Nem differenciált collagenosis:

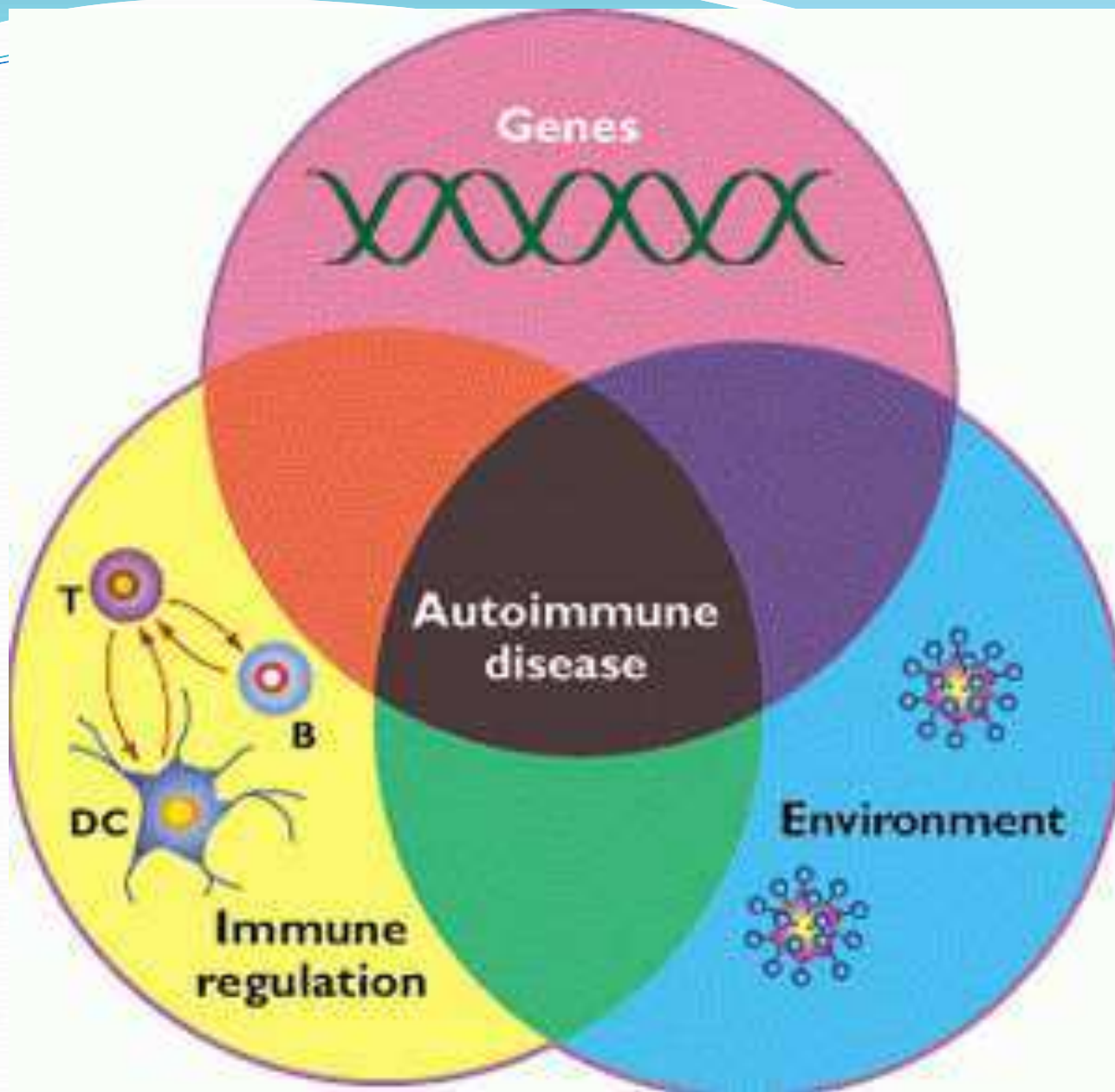
- Immunológiai eltérések, klinikai tünetekkel

Poliszisztémás autoimmun betegség:

- Immunológiai eltérések, jellegzetes klinikai tünetekkel

Az autoimmun betegségek csoportosítása

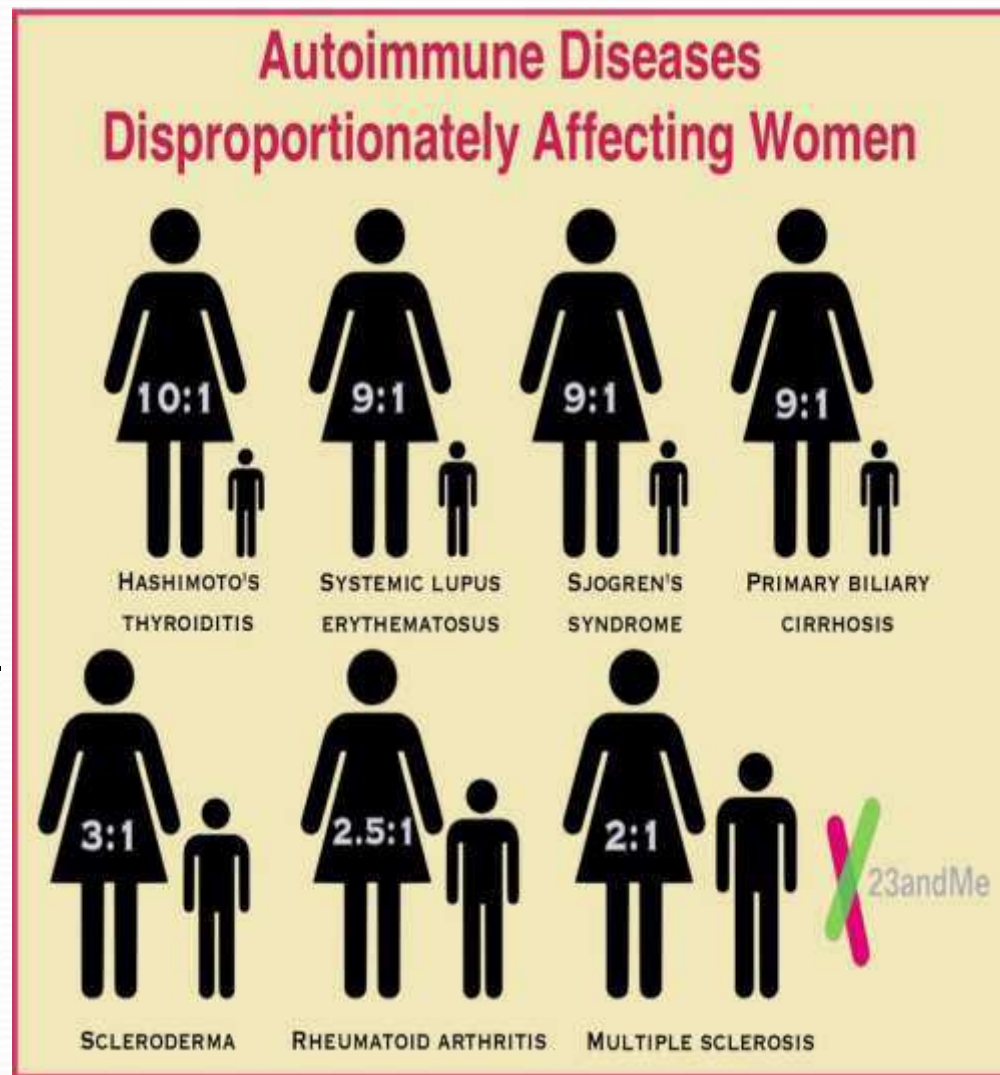
- Előfázis – nem differenciált kórállapotok
- Átmeneti, tranzitorikus – autoimmun állapotok, kórképek
- Primer – autoimmun betegségek

Autoimmun betegségek jellemzői

- évekkel korábban - bevezető tünetek
- rendszerbetegség
- hullámzó lefolyás – aktív/inaktív szakasz
- jellegzetes a klinikai tünetcsoport
- diagnosztikus kritériumok – **ARA** kritériumok
- belszervi érintettség
- Alacsony fvs szám (kiv.: M. Still – ahol magas)
- ízületi panaszok
- nonsteroid (NSAID) / steroid függés

Autoimmun betegségek előfordulása, nemek közötti megoszlása

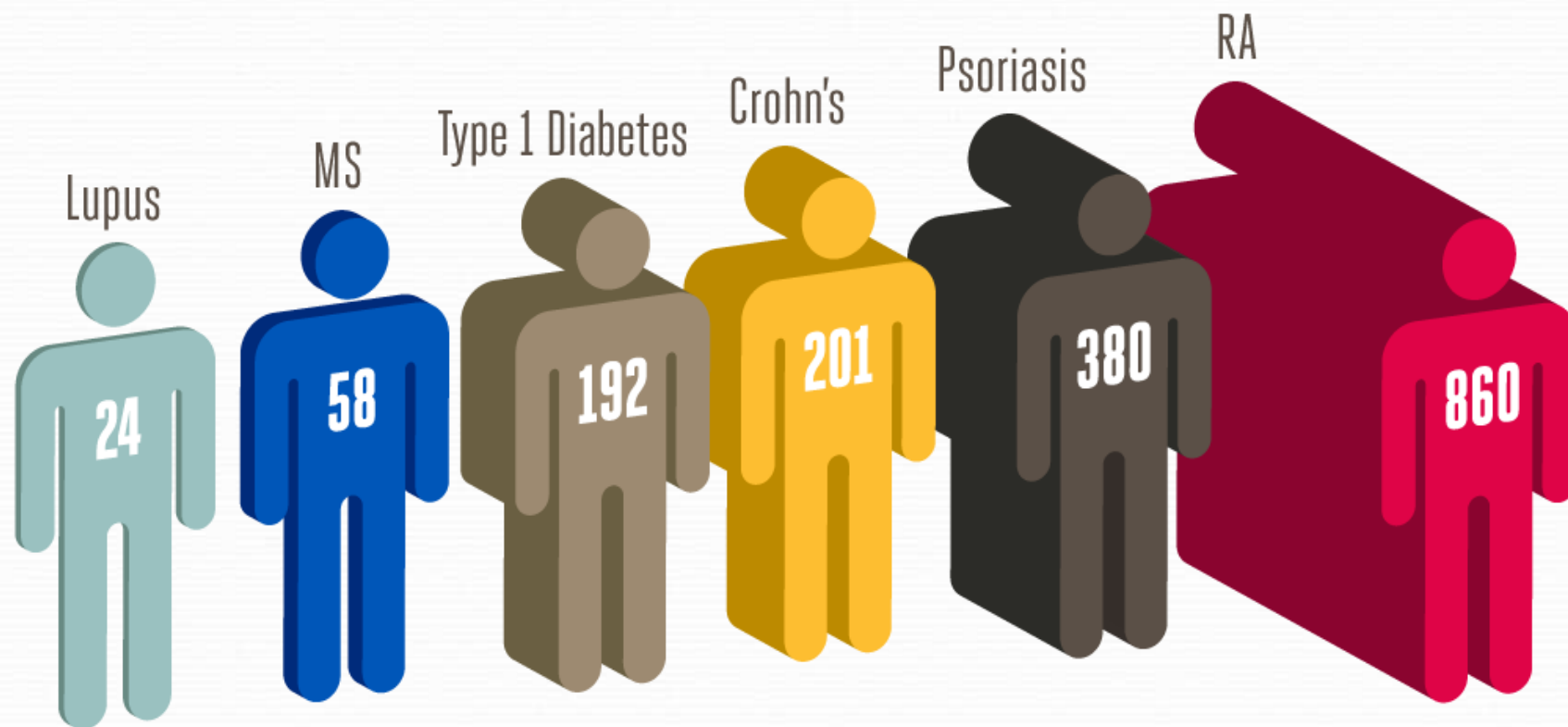
- Egyre több betegségről derül ki annak autoimmun eredete.
- Kb. 80 autoimmun betegséget ismerünk
- Nő a betegek túlélési esélye a terápiás lehetőségek terjedésével
- A magyar lakosság kb. 5-6%-a autoimmun beteg
- Jellemző a női dominancia

Autoimmun betegségek társulása

- Családon belül az autoimmun betegség hajlam öröklődik
- Autoimmun betegség társulások (pSs + autoimmun pajzsmirigybetege)
- Meglévő autoimmun betegség rizikót jelent további autoimmun betegségre
- Társulások, átfedések, overlap
- Közös (hasonló) genetikai háttér

Prevalence of selected autoimmune diseases³⁻⁵

Number of cases per 100,000 people

Gyermekkori autoimmun betegségek kialakulásának okai

- a váz- és izomrendszer fejletlensége, növekedési, fejlődési potencia
- a gonádok és a hormonelválasztás éretlensége
- éretlen és tapasztalatlan immunrendszer
- limitált antigén expozíció
- genetikailag determinált rendellenességek korai megjelenése

Autoimmun betegség = gyulladás?!

Általános jelek:

- Láz
- Elesett általános állapot
- Gyorsult süllyedés
- Izom- és ízületi panaszok
- Étvágytalanság
- Fvs szám ?!
- Akut fázis fehérje szaporulat
- CRP? (IL-6 mediált), Procalcitonin
- Lymphadenomegalia

Általános gyulladás diagnosztika

Vérsejtek

Fehérvérsejtszám	↓	↑
Neutrophil granulocytaszám	↓	↑
Lymphocytaszám	↓	
Monocytaszám	↓	
Thrombocytaszám	↓	
Vörösvérsejtszám (hemoglobin	↓	
Vörösvérsejt-süllyedés	gyorsul	

↓ = csökkent: SLE; pSs; RA; Felty-szindróma; PM/DM

↑ = emelkedik: Still-betegség; RA

Általános gyulladás diagnosztika

Szerológia

IgG, IgA, IgM

↑

Komplement 3-as faktor (C₃)

↓

Komplement 4-es faktor (C₄)

↓

Komplementaktivitás (CH₅₀)

↓

C-reaktív protein

↑

Transzferrin

↓

Immunkomplex

↓

Krioglobulin

↑

előfordulhat (pl.vasculitisben)

↓= csökkent; ↑=emelkedett

Láz

- Still betegség – juvenilis rheumatoid arthritis (JRA)
- SLE
- Vasculitisek – arteritis temporalis, Wegener s., PAN
- RA, SNSA
- Polymyositis, dermatomyositis
- MCTD
- Overlap

*FUO formájában
jelentkezhetnek*

Autoimmun betegségek

tünetei !

Az SLE diagnosztikai kritériumai (ARA, 1982; Hochberg szerint módosítva 1997)

- 1. vespertilio (pillangószárny erythema) →
- 2. discoid bőrtünetek
- 3. fényérzékenység
- 4. szájnyh. fekély
- 5. nem destruáló izületi gyulladás
- 6. serositis (pleuritis, pericarditis)
- 7. veseérintettség
- 8. neurológiai tünetek (convulzio, psychózis)
- 9. vérképzőszervi tünetek (haemolytikus anaemia, leukopenia, lymphopenia, thrombocytopenia)
- 10. immunszerológiai eltérések (anti-DNS, anti-Sm, anti-CL)
- 11. ANA pozitivitás

Discoid bőrjelenség

SLE, Discoid lupus erythematosus

Nyálkahártya elváltozás - aphta

- SLE
- Behcet-szindróma
- Kawasaki-betegség
- Stevens-Johnson szindróma
- Lyell-szindróma
- IBD

Fertőzés

- HSV fertőzés

Szemtünetek

- Uveitis – posterior
  - a. Idiopathias
  - b. Szisztémás betegség része:
    - RA,
    - SLE,
    - Behcet-kór,
    - Reiter-kór

Parotis duzzanat

- Sjögren szindróma

- Anti-SS-A (90%)
- **Anti-SS-B** (70-75%)
- RF pozitivitás
  - RA-val társulás

Morphea – lokális scleroderma

Vasculitis

Arteritis temporalis

- idősebb egyéneknél (főleg nők),
- láz - FUO,
- fejfájás,
- fogyás,
- anaemia,
- jelentősen gyorsult WE,
- vastag köteges artéria,
- **hirtelen kialakuló látászavar**

Izületi gyulladás, duzzanat, fájdalom

Still betegség - exanthema

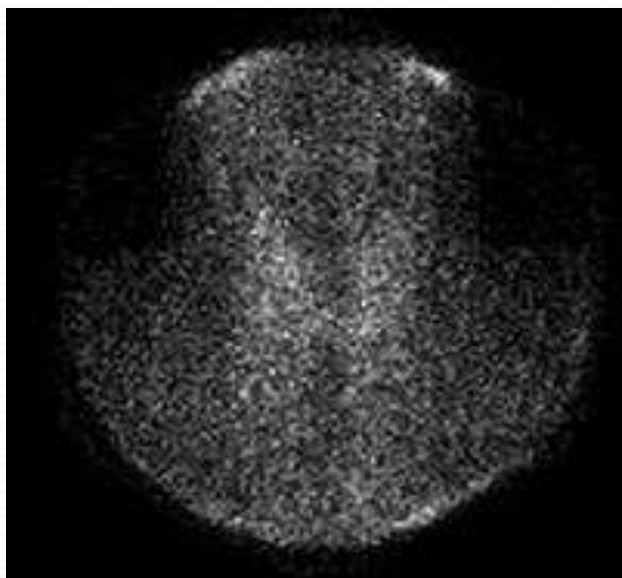
- Morbilliform, urticariform
- Láz alatt jelentkezik általában

Izületi gyulladás, deformitás - RA

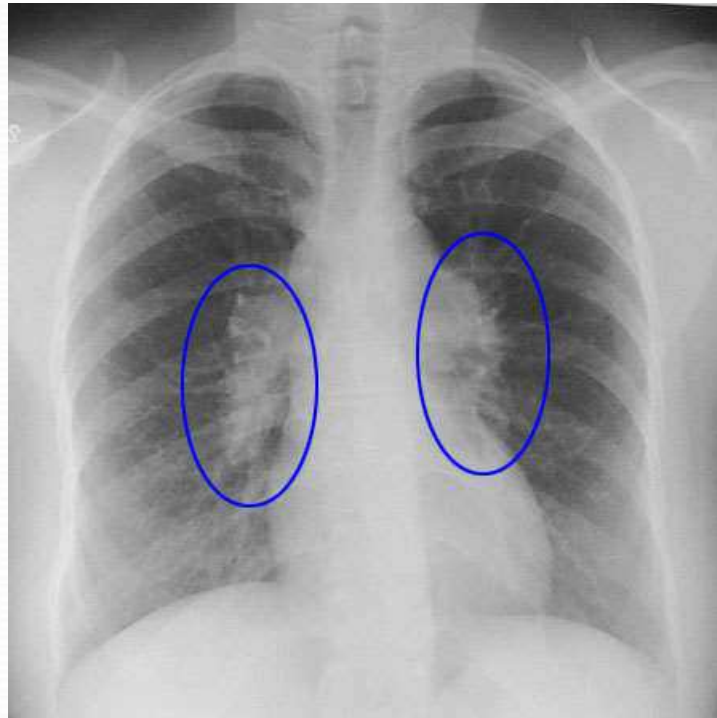
Pajzsmirigy - subacut thyroiditis

- láz
- rossz közérzet
- pajzsmirigy duzzanat, és fájdalom,
- fogyás
- gyorsult We
- pajzsmirigyfunkciókban észlelt eltérés

Steroid kezelés!

Sarcoidosis – bilateralis hilaris lymphadenopathia

Erythema nodosum

- Sarcoidosis
- IBD: M. Crohn
Colitis ulcerosa
- Behcet-szindróma
- Gyógyszer-provokáció
- Fertőzés
  - TBC, Yersiniosis, Ornithosis, Leptospirosis, Mycoplasma pneumoniae inf., Campylobacteriosis stb.

Nem differenciált autoimmun betegség /collagenosis/

- Arthritis, arthralgia
- Myositis, myalgia,
- Savóshártya gyulladások (mellhártya, szívburok)
- Raynaud jelenség

Kimenetel:

- 25-30% romlik meghatározható kötőszöveti betegségbe
- 40-50% nem differenciálódik
- 10-20% visszafejlődik

Differenciál diagnózis

Sok esetben nagyon nehéz!!

- Az autoimmun betegség diagnózisa gyakran a beteg tartós nyomonkövetésével, akár évek múlva lehetséges.

Segíthet az immunológiában jártas szakkonzilium!

- **Naproxan próba!**
  - Infekció?
  - Autoimmunbetegség ?
  - Egyéb (haematológiai megbetegedés, tumor)?
- **Steroid?!**

Az autoimmun kórképek kezelése

- immunszuppresszív terápia: nonsteroid, corticosteroid, citosztatikumok (azathioprin, cyclophosphamid, metothrexat), cyclosporin A, antimaláriás szerek
- kiegészítő kezelések:
adjuváns terápia, plasmaferesis, humán immunglobulin, fizikoterápia, pszichés vezetés.

Ha egészségesek vagyunk

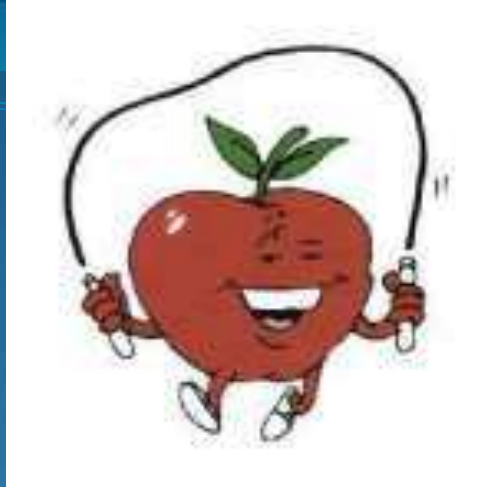

**azt az immunrendszer működésének
köszönhetjük.**

Az immunrendszer erősítése...

Egészséges
életmód,
táplálkozás,
sport,
megfelelő
környezet.....

KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!

